Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 26 stycznia 2017 r.*

Odwołanie — Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Belgijski, niemiecki, francuski, włoski, niderlandzki i austriacki rynek instalacji sanitarnych do łazienek — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE i art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym — Koordynacja podwyżek cen i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Jednolite naruszenie — Dowód — Grzywny — Nieograniczone prawo orzekania — Rozsądny termin — Proporcjonalność

W sprawie C-642/13 P

mającej za przedmiot odwołanie w trybie art. 56 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wniesione w dniu 29 listopada 2013 r.,

Villeroy & Boch Belgium SA, z siedzibą w Brukseli (Belgia), reprezentowana przez O.W. Brouwera oraz N. Lorjégo, advocaten,

wnosząca odwołanie,

w której drugą stroną postępowania jest:

Komisja Europejska, reprezentowana przez L. Malferrariego oraz F. Ronkesa Agerbeeka, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: A. Tizzano, wiceprezes de la Cour, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, M. Berger, E. Levits, S. Rodin (sprawozdawca) i F. Biltgen, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Wathelet,

sekretarz: K. Malacek, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 10 września 2015 r.,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,

wydaje następujący

* Język postępowania: niderlandzki.

Wyrok

1 W swoim odwołaniu Villeroy & Boch Belgium SA (zwana dalej „Villeroy & Boch Belgia") zwraca się o uchylenie wyroku Sądu Unii Europejskiej z dnia 16 września 2013 r. Villeroy & Boch Austria i in./Komisja (T-373/10, T-374/10, T-382/10 i T-402/10, niepublikowanego, zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem", EU:T:2013:455) ze względu na to, że w tym wyroku sąd ten oddalił skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2010) 4185 wersja ostateczna z dnia 23 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/39092 – Instalacje sanitarne do łazienek, zwanej dalej „sporną decyzją") w dotyczącym jej zakresie.

Ramy prawne

Rozporządzenie (WE) nr 1/2003

2 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. [101 TFUE i 102 TFUE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 8, t. 2, s. 205) przewiduje w art. 23 ust. 2 i 3, że:

„2. Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku zaniedbania:

a) naruszają art. [101 TFUE i 102 TFUE] […]

[…]

Dla każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie przekroczy 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

[…]

3. Przy ustalaniu wysokości grzywny uwzględnia się ciężar i czas trwania naruszenia".

Wytyczne z 2006 r.

3 W pkt 2 wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi z 2006 r.") Komisja wskazała, że w zakresie dotyczącym ustalania wysokości grzywien „rozważy czas trwania i wagę danego naruszenia przepisów" i że „wysokość nałożonej grzywny nie może przekroczyć pułapów przewidzianych w art. 23 ust. 2 akapity drugi i trzeci rozporządzenia [WE nr] 1/2003".

4 Punkt 37 wytycznych z 2006 r. stanowi:

„Mimo iż niniejsze wytyczne przedstawiają ogólną metodologię w zakresie ustalania grzywien, szczególne okoliczności danego przypadku lub konieczność osiągnięcia efektu odstraszającego w pewnym przypadku mogą uzasadnić odstąpienie Komisji od wspomnianej metodologii lub pułapów ustalonych w pkt 21."

Okoliczności powstania sporu i sporna decyzja

5 Produktami, których dotyczy niniejszy kartel, są należące do trzech podgrup instalacje sanitarne do łazienek, a mianowicie: armatura sanitarna, kabiny prysznicowe wraz z ich wyposażeniem, a także wyroby ceramiczne (zwane dalej „trzema podgrupami produktów").

6 Okoliczności powstania sporu zostały przedstawione w pkt 1–19 zaskarżonego wyroku i można je streścić w przedstawiony poniżej sposób.

7 W spornej decyzji Komisja stwierdziła naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE oraz art. 53 Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym z dnia 2 maja 1992 r. (Dz.U. 1994, L 1, s. 3, zwanego dalej „porozumieniem EOG") w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek. Do tego naruszenia, w którym uczestniczyło 17 przedsiębiorstw, doszło w różnych okresach pomiędzy dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r.; miało ono postać szeregu składających się na jedną całość antykonkurencyjnych porozumień i uzgodnionych praktyk, których dopuszczono się na terenie Belgii, Niemiec, Francji, Włoch, Niderlandów i Austrii.

8 Dokładnie rzecz ujmując, w spornej decyzji Komisja wskazała, że stwierdzone naruszenie polegało, po pierwsze, na koordynowaniu przez tych wytwórców instalacji sanitarnych do łazienek corocznych podwyżek cen oraz innych elementów taryfowych, do którego to koordynowania dochodziło podczas spotkań odbywających się regularnie w ramach krajowych organizacji zawodowych, po drugie, na ustalaniu i koordynowaniu cen przy okazji zaistnienia szczególnych okoliczności takich jak wzrost cen surowców, wprowadzenie euro czy opłat drogowych, i po trzecie, na ujawnianiu i wymianie mających szczególne znaczenie informacji handlowych. Ponadto Komisja stwierdziła, że ustalanie cen w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek odbywało się w cyklu rocznym. W tych ramach producenci ustalali cenniki, które zazwyczaj obowiązywały przez rok i stanowiły podstawę stosunków handlowych z hurtownikami.

9 Villeroy & Boch Belgia oraz pozostałe skarżące w pierwszej instancji, Villeroy & Boch Austria GmbH (zwana dalej „Villeroy & Boch Austria"), Villeroy & Boch AG i Villeroy & Boch Belgium SAS (zwana dalej „Villeroy & Boch Francja"), prowadzą działalność w sektorze wyposażenia sanitarnego do łazienek. Villeroy & Boch posiada całość kapitału spółek Villeroy & Boch Austria, Villeroy & Boch Francja, Villeroy & Boch Belgia, Ucosan BV oraz ich spółek zależnych, a także Villeroy & Boch SARL (zwanej dalej „Villeroy & Boch Luksemburg").

10 W dniu 15 lipca 2004 r. Masco Corp. i jej spółki zależne, między innymi Hansgrohe AG, będąca producentem armatury sanitarnej, i Hüppe GmbH, będąca producentem kabin prysznicowych, powiadomiły Komisję o istnieniu kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek i wniosły o zastosowanie wobec nich zwolnienia z grzywien na podstawie wydanego przez tę instytucję obwieszczenia w sprawie zwolnienia z grzywien oraz zmniejszania grzywien w przypadkach karteli (Dz.U. 2002, C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem z 2002 r. w sprawie współpracy") lub ewentualnie o obniżenie kwoty tych grzywien. W dniu 2 marca 2005 r. Komisja skierowała na podstawie pkt 8 lit. a) oraz pkt 15 tego komunikatu do spółki Masco warunkową decyzję o zwolnieniu z grzywny.

11 W dniach 9 i 10 listopada 2004 r. Komisja przeprowadziła niezapowiedziane kontrole w lokalach szeregu przedsiębiorstw i krajowych organizacji zawodowych prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek.

12 W dniach 15 i 19 listopada 2004 r., odpowiednio, Grohe Beteiligungs GmbH i jej spółki zależne oraz American Standard Inc. wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy oraz, tytułem ewentualnym, o obniżenie ich kwoty.

13 Po tym, jak w okresie od dnia 15 listopada 2005 r. do dnia 16 maja 2006 r. Komisja skierowała do szeregu spółek i ich organizacji prowadzących działalność w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek, w tym również do skarżących w pierwszej instancji, żądania udzielenia informacji, w dniu 26 marca 2007 r. instytucja ta wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które zostało podane do wiadomości tych podmiotów.

14 W dniach 17 i 19 stycznia 2006 r., odpowiednio, Roca SARL oraz Hansa Metallwerke AG wraz ze spółkami zależnymi również wniosły o zwolnienie z grzywien na podstawie komunikatu z 2002 r. w sprawie współpracy, i ewentualnie – o obniżenie ich kwoty. W dniu 20 stycznia 2006 r. spółka Aloys F. Dornbracht GmbH & Co. KG Armaturenfabrik przedstawiła podobny wniosek.

15 Po przesłuchaniu, które miało miejsce w dniach od 12 do 14 listopada 2007 r. i w którym uczestniczyły skarżące w pierwszej instancji, po wysłaniu w dniu 9 lipca 2009 r. pisma wskazującego skarżącym pewne okoliczności faktyczne, na których Komisja zamierzała się oprzeć w ramach wydawania decyzji ostatecznej, a także – skierowanych następnie między innymi do tych skarżących wniosków o udzielenie dodatkowych informacji Komisja przyjęła w dniu 23 czerwca 2010 r. sporną decyzję. W decyzji tej stwierdziła ona, że praktyki opisane w pkt 8 niniejszego wyroku stanowiły część składową całościowego planu mającego za cel ograniczenie konkurencji pomiędzy adresatami tej decyzji i miały cechy charakterystyczne jednolitego i ciągłego naruszenia, które obejmowało trzy podgrupy produktów i było stosowane na rynkach belgijskim, niemieckim, francuskim, włoskim, niderlandzkim i austriackim. W tym względzie w szczególności podkreśliła ona okoliczność, że praktyki te odpowiadały modelowi, który okazał się być taki sam we wszystkich sześciu objętych kartelem państwach członkowskich. Instytucja ta wskazała również na istnienie krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy wszystkich trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami koordynującymi", krajowych organizacji zawodowych, których działalność dotyczy co najmniej dwóch z trzech podgrup produktów, nazwanych przez nią „organizacjami wieloproduktowymi", a także wyspecjalizowanych organizacji zrzeszających członków, których działalność koncentrowała się na jednej z trzech podgrup produktów. Wreszcie, stwierdziła ona występowanie centralnej grupy przedsiębiorstw uczestniczących w kartelu w różnych państwach członkowskich i w ramach podmiotów koordynujących i organizacji wieloproduktowych.

16 Zdaniem Komisji skarżące w pierwszej instancji uczestniczyły w rozpatrywanym naruszeniu jako członkowie następujących organizacji: IndustrieForum Sanitär, które zastąpiło począwszy od 2001 r. Freundeskreis der deutschen Sanitärindustrie, Arbeitskreis Baden und Duschen, który zastąpił począwszy od 2003 r. Arbeitskreis Duschabtrennungen i Fachverband Sanitär-Keramische Industrie w Niemczech, Arbeitskreis Sanitärindustrie w Austrii, Vitreous China-group (zwanej dalej „VCG") w Belgii, Sanitair Fabrikanten Platform w Niderlandach i Association française des industries de céramique sanitaire (AFICS) we Francji. W odniesieniu do naruszenia popełnionego w Niderlandach Komisja w motywie 1179 spornej decyzji stwierdziła w istocie, że, ze względu na przedawnienie, nie można nałożyć grzywny na uczestniczące w tym naruszeniu przedsiębiorstwa.

17 W art. 1 spornej decyzji Komisja wymieniła przedsiębiorstwa, które ukarała za naruszenie art. 101 TFUE oraz, od dnia 1 stycznia 1994 r., art. 53 porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym ze względu na ich uczestnictwo w kartelu w sektorze instalacji sanitarnych do łazienek w Belgii, w Niemczech, we Francji, we Włoszech, w Niderlandach i w Austrii w różnych okresach między dniem 16 października 1992 r. a dniem 9 listopada 2004 r. Jeśli chodzi o skarżące w pierwszej instancji, Komisja w art. 1 ust. 1 tej decyzji ukarała Villeroy & Boch za udział w tym jednolitym naruszeniu od dnia 28 września 1994 r. do dnia 9 listopada 2004 r., a jej spółki zależne Villeroy & Boch Belgia, Villeroy & Boch Francja i Villeroy & Boch Austria – w odniesieniu do okresów od dnia 12 października 1994 r. do co najmniej dnia 9 listopada 2004 r.

18 W art. 2 ust. 8 spornej decyzji Komisja nałożyła grzywny, po pierwsze, na spółkę Villeroy & Boch w wysokości 54 436 347 EUR, po drugie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Austria w wysokości 6 083 604 EUR, po trzecie, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch Belgia

w wysokości 2 942 608 EUR i, po czwarte, solidarnie na spółki Villeroy & Boch i Villeroy & Boch France w wysokości 8 068 441 EUR. Łączna kwota grzywien nałożonych na skarżące w pierwszej instancji wyniosła zatem 71 531 000 EUR.

19 W celu ustalenia kwot tych grzywien Komisja oparła się na wytycznych z 2006 r.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

20 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 9 września 2010 r. skarżąca w pierwszej instancji wniosła do Sądu w sprawie T-402/10 skargę o stwierdzenie nieważności spornej decyzji w dotyczącym jej zakresie, lub, tytułem żądania ewentualnego, obniżenie kwoty grzywny, która została na nią nałożona.

21 Na poparcie żądania stwierdzenia nieważności podniosła ona, że Komisja niesłusznie zakwalifikowała stwierdzone naruszenie jako jednolite, złożone i ciągłe, a tytułem żądania ewentualnego – że postępując w ten sposób Komisja naruszyła obowiązek uzasadnienia, ponieważ nie określiła w sposób wystarczająco dokładny rozpatrywanych rynków. Twierdziła ona również, że Komisja nie wykazała jej uczestnictwa w naruszeniu w Belgii. Wreszcie, zakwestionowała ona solidarny charakter odpowiedzialności za zapłatę na nałożonej grzywny i podniosła, że przy obliczaniu jej wysokości Komisja dopuściła się błędu w ocenie, że wysokość tej grzywny należy obniżyć ze względu na przewlekłość postępowania administracyjnego i że jest ona nieproporcjonalna.

22 Tytułem uzupełnienia skarżąca w pierwszej instancji podniosła żądanie obniżenia kwoty nałożonej grzywny.

23 Zaskarżonym wyrokiem Sąd oddalił skargę w całości.

Żądania stron

24 Wnosząca odwołanie wnosi do Trybunału o:

— uchylenie zaskarżonego wyroku w całości ze względu na to, że Sądu oddalił w nim jej skargę;

— tytułem ewentualnym, o częściowe uchylenie zaskarżonego wyroku;

— tytułem w dalszej kolejności ewentualnym – obniżenie wysokości nałożonej na nią grzywny;

— tytułem w jeszcze dalszej kolejności ewentualnym – uchylenie zaskarżonego wyroku i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd; oraz

— obciążenie Komisji kosztami postępowania.

25 Komisja wnosi do Trybunału o:

— częściowe odrzucenie odwołania jako niedopuszczalnego i częściowe oddalenie go jako bezzasadnego oraz

— obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami związanymi z postępowaniem.

W przedmiocie odwołania

26 Na poparcie odwołania wnosząca odwołanie przedstawia cztery zarzuty. Pierwszy z nich został oparty na naruszeniu prawa, jakiego miał dopuścić się Sąd dokonując oceny naruszenia, jakie miało zostać popełnione we Francji. Zarzut drugi dotyczy naruszenia prawa, jakiego miał dopuścić Sąd stwierdzając popełnienie złożonego i ciągłego naruszenia. Trzeci z zarzutów dotyczy tego, że Sąd nie wykonał z przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania nie obniżając wysokości nałożonej na nią grzywny. Zarzut czwarty dotyczy naruszenia zasady proporcjonalności.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na błędnej ocenie naruszenia rzekomo popełnionego w Belgii

Argumentacja stron

27 W swym pierwszym zarzucie odwołania, który dzieli się na cztery części, wnosząca je podnosi w pierwszej kolejności, że Sąd przeinaczył materiał dowodowy odnoszący się do naruszenia, jakie miało zostać popełnione w Belgii i naruszył ciążący na nim obowiązek uzasadnienia. Jej zdaniem bowiem uzasadnienie przyjęte przez Sąd w pkt 243 i nast. tego wyroku zostało oparte na nieprawidłowej hipotezie, zgodnie z którą pan Z. po dniu 1 stycznia 2003 r. należał jeszcze do jej pracowników. W rzeczywistości, jak zostało to przedstawione przez wnoszącą odwołanie na rozprawie przed Sądem i jak stwierdził to na tej rozprawie sam zainteresowany, pana Z. nie łączyły z nią po tej dacie żadne związki organizacyjne czy też wynikające ze stosunku pracy, co w rezultacie wyklucza możliwość przypisania wnoszącej odwołanie jego czynów.

28 W drugiej kolejności, tytułem ewentualnym wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd uchybił art. 101 TFUE uznając, iż uczestniczyła ona w naruszeniu dotyczącym artykułów ceramicznych w Belgii, chociaż od końca 2002 r. nie prowadziła ona działalności na tym rynku i nie zostało wykazane, że nosiła się ona z zamiarem przyczynienia się do realizacji celów przyświecających członkom tego kartelu. W szczególności Sąd nie wskazał tego, za pomocą jakich „działań” wnosząca odwołanie mogła już po wycofaniu się z rynku skoordynować swe zachowania z zachowaniami innych uczestników kartelu celem ograniczenia konkurencji na tym rynku. W świetle uzasadnienia przyjętego przez Sąd w wyrokach z dnia 16 września 2013 r. Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449, pkt 79 i nast.), a także z dnia 16 września 2013 r. Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowany, EU:T:2013:457, pkt 222 i nast.), nie ma możliwości przypisania wnoszącej odwołanie odpowiedzialności za czyny podmiotów trzecich, które zostały popełnione już po tym wycofaniu się z rynku ani też nałożenia na nią grzywny z tego tytułu. W każdym razie sprzeczność oceny okoliczności faktycznych dokonanej w niniejszej sprawie i tej dokonanej w wyroku z dnia 16 września 2013 r. Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449) stanowi naruszenie, na niekorzyść wnoszącej odwołanie, zasady równego traktowania.

29 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o dowód stosowania uzgodnionych praktyk na zebraniu, które odbyło się w Belgii w dniach 28 i 29 kwietnia 2003 r. w Belgii, Sąd w pkt 271 zaskarżonego wyroku uznał, że rozkład ciężaru dowodowego ogranicza się do uwagi, zgodnie z którą brak ustalenia jednolitego procentowego bonusu dla hurtowników „nie pozwala wykluczyć tego, że konkurencja zostałaby zakłócona w następstwie wymiany rozpatrywanych informacji”. Niemniej jednak, jeśli nawet należałoby uznać, że to podniesione przed Sądem twierdzenie jest zasadne, nie wystarcza ono, logicznie rzecz biorąc, do wykazania naruszenia. Stanowi ono zdaniem wnoszącej odwołanie bądź naruszenie obowiązku uzasadnienia w rozumieniu art. 296 akapit drugi TFUE, bądź naruszenie zapisanej w art. 48 ust. 1 karty praw podstawowych Unii Europejskiej zasady in dubio pro reo.

30 W czwartej kolejności wnosząca odwołanie podnosi, że Sąd w pkt 272 i 274 zaskarżonego wyroku miał dopuścić się naruszenia prawa ze względu na to, iż przyjął on w odniesieniu do całokształtu zarzucanych naruszeń odnoszących się do belgijskiego rynku ceramicznych wyrobów łazienkowych istnienie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia.

31 Na podstawie okoliczności faktycznych ustalonych przez Komisję na podstawie spotkań VCG nie można bowiem wyciągnąć wniosku, że cały przyjęty okres naruszenia należy uznać za stanowiący jednolite naruszenie. Przeciwnie, po spotkaniach VCG, które miały miejsce w dniach 28 i 29 kwietnia 2003 r., można było zaobserwować ewidentną przerwę w ich odbywaniu, co stoi na przeszkodzie temu, aby pod względem prawnym połączyć wcześniejsze i późniejsze spotkania w jednolite i ciągłe naruszenie.

32 Zdaniem Komisji pierwszy zarzut odwołania nie zasługuje na uwzględnienie.

Ocena Trybunału

33 W pierwszej kolejności, w odniesieniu do części pierwszej pierwszego zarzutu o opartej na naruszeniu przez Sąd obowiązku uzasadnienia i przeinaczenia dowodów ze względu na to, iż nie wziął on pod uwagę twierdzenia wnoszącej odwołanie, zgodnie z którym pana Z. począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r. nie łączyły już nią żadne związki, należy podnieść, że podczas pisemnego etapu postępowania przed Sądem skarżąca w pierwszej instancji ograniczyła się do zasygnalizowania, celem zakwestionowania faktu jej uczestnictwa, począwszy od tej daty, w kartelu w Belgii, że Villeroy & Boch Luksemburg „przejęła z końcem 2002 r. należący do spółki belgijskiej zakład wytwórczy ceramiki". Dopiero więc na ustnym etapie postępowania przed Sądem stwierdziła ona wyraźnie po raz pierwszy, że nie można uznać jej za odpowiedzialną za antykonkurencyjne zachowanie na belgijskim rynku artykułów ceramicznych począwszy od dnia 1 stycznia 2003 r. ze względu na to, iż osoba uczestnicząca w spotkaniach kartelu, czyli pan Z., nie należała już wtedy do jej pracowników, lecz była zatrudniona przez Villeroy & Boch Luksemburg.

34 Artykuł 48 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem stanowi zaś, że nie można podnosić nowych zarzutów w toku postępowania, chyba że ich podstawą są okoliczności prawne i faktyczne ujawnione dopiero w toku postępowania. Argument podniesiony przez wnosząca odwołanie na rozprawie przed Sądem jest zatem w oczywisty sposób niedopuszczalny, gdyż dotyczy on nowego zarzutu opartego na okoliczności faktycznej, o której wiedziała tylko ona i która nie była znana w trakcie postępowania.

35 Prawdą jest, że Sąd nie zajął wyraźnego stanowiska w przedmiocie dopuszczalności czy też zasadności tego argumentu. Niemniej jednak zgodnie z orzecznictwem Trybunału nie można od niego żądać, aby, za każdym razie, kiedy strona podnosi podczas postępowania nowy zarzut, który w oczywisty sposób nie spełnia wymogów określonych w art. 48 § 2 jego regulaminu postępowania, aby wyjaśniał on powody, dla których zarzut ten jest niedopuszczalny bądź też analizował go co do istoty (zobacz w szczególności wyrok z dnia 20 marca 2014 r. Rousse Industry/Komisja, C-271/13 P, niepublikowany, EU:C:2014:175, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).

36 Wynika z tego, że Sąd nie naruszył ciążącego na nim obowiązku uzasadnienia stwierdzając w pkt 248 zaskarżonego wyroku – i nie uwzględniając przy tym przedstawionego zbyt późno przez skarżącą w pierwszej instancji twierdzenia, zgodnie z którym pan Z. po dniu 1 stycznia 2003 r. nie był już jej pracownikiem oraz nie wyjaśniając powodów oczywistej niedopuszczalności tego twierdzenia - że uczestnictwo pana Z. w tych spotkaniach kartelu „świadczy o tym, iż spółka Villeroy & Boch Belgia nadal aktywnie uczestniczyła w naruszeniu we własnym interesie oraz w interesie przedsiębiorstwa, którego część, w rozumieniu prawa konkurencji, stanowiła".

37 Tak więc pierwsza część zarzutu pierwszego jest bezzasadna.

38 W odniesieniu do, w drugiej kolejności, drugiej części tego zarzutu, opartej na naruszeniu art. 101 TFUE, należy podkreślić, że wnosząca odwołanie nie kwestionuje dokonanego przez Sąd ustalenia, zgodnie z którym spotkania VCG przed i po 1 stycznia 2003 r. miały bezprawny charakter, lecz twierdzi, że Sąd błędnie uznał, iż uczestniczyła ona w naruszeniu, choć począwszy od końca 2002 r. nie prowadziła ona już działalności na belgijskim rynku artykułów ceramicznych.

39 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału nie można uznać, że art. 101 ust. 1 TFUE dotyczy wyłącznie albo przedsiębiorstw działających na rynku objętym ograniczeniami konkurencji bądź na rynkach znajdujących się na wyższym lub niższym szczeblu lub sąsiadujących z owym rynkiem, albo przedsiębiorstw, które ograniczają swą autonomię zachowywania się na danym rynku w drodze porozumienia lub uzgodnionej praktyki. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika bowiem, że tekst art. 101 ust. 1 TFUE odnosi się w sposób ogólny do wszystkich porozumień i uzgodnionych praktyk, które w stosunkach horyzontalnych lub wertykalnych zakłócają konkurencję na rynku wewnętrznym, niezależnie od rynku, na którym prowadzą działalność strony, jak też od okoliczności, że jedynie zachowanie handlowe jednego spośród tych przedsiębiorstw jest objęte treścią uzgodnień, o których mowa (zob. podobnie wyrok z dnia 22 października 2015 r. AC-Treuhand/Komisja, C-194/14 P, EU:C:2015:717 pkt 34 i 35 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

40 Z tego utrwalonego orzecznictwa wynika zaś, że Sąd w pkt 242 zaskarżonego wyroku słusznie orzekł, iż przedsiębiorstwo może naruszać zakaz przewidziany w art. 101 ust. 1 TFUE, jeżeli jego zachowanie, skoordynowane z działaniami innych przedsiębiorstw, ma na celu ograniczenie konkurencji na szczególnym rynku właściwym, co nie musi koniecznie oznaczać, że przedsiębiorstwo to samo jest aktywne na tym rynku.

41 W tym względzie należy wyjaśnić, po pierwsze, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd wykazał, iż uczestniczyła ona aktywnie w zarzucanym naruszeniu. W pkt 244 i 248 zaskarżonego wyroku podkreślił on bowiem, że nieprzerwane uczestnictwo pana Z., w imieniu skarżącej w pierwszej instancji, w spotkaniach VCG – których bezprawny charakter nie jest przez nią kwestionowany – przed i po 1 stycznia 2003 r., czyli również po zaprzestaniu przez tę spółkę jakiejkolwiek działalności na rynku artykułów ceramicznych, świadczy o tym, że aktywnie uczestniczyła ona w naruszeniu. Po drugie, wbrew temu, co podnosi wnosząca odwołanie, różnego rodzaju działania zarzucane uczestnikom naruszenia, w tym również spółce Villeroy & Boch Belgia, zostały szczegółowo przedstawione w pkt 255–277 zaskarżonego wyroku.

42 Z powyższego wynika, że należy oddalić podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument oparty na tym, iż z końcem 2002 r. miała ona zaprzestać jakiejkolwiek działalności w dziedzinie artykułów ceramicznych.

43 Wniosku tego nie można zakwestionować w świetle rozwiązania przyjętego w wyrokach z dnia 16 września 2013 r. Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449, pkt 84) oraz Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457, pkt 220 i nast.). Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem spoczywający na Sądzie obowiązek uzasadniania jego wyroków nie może, co do zasady, obejmować obowiązku uzasadnienia rozstrzygnięcia przyjętego w sprawie w odniesieniu do rozstrzygnięcia przyjętego w innej sprawie, nawet jeśli dotyczy ona tej samej decyzji (wyrok Sądu z dnia 11 lipca 2013 r. Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 66 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

44 Wynika z tego, że część druga zarzutu pierwszego jest bezzasadna.

45 Wreszcie, w trzeciej kolejności, w odniesieniu do argumentów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie w ramach trzeciej i czwartej części tego zarzutu, należy podnieść, że w istocie zmierza ona za ich pomocą, pod przykrywką twierdzeń, według których Sąd dopuścił się naruszeń prawa, do zakwestionowania dokonanej przezeń oceny dowodów. Dokonana przez Sąd ocena mocy dowodowej

danej okoliczności faktycznej nie może co do zasady zostać poddana kontroli Trybunału w ramach postępowania odwoławczego. Zgodnie bowiem z tym, co wynika z art. 256 TFUE oraz z art. 58 akapit pierwszy statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odwołanie ogranicza się do kwestii prawnych. Wyłącznie Sąd jest w związku z tym właściwy w zakresie ustalenia i dokonania oceny okoliczności faktycznych oraz w zakresie oceny dowodów, z wyjątkiem przypadków przeinaczenia tych okoliczności faktycznych i tych dowodów (zob. podobnie wyrok z dnia 2 października 2003 r., Salzgitter/Komisja, C-182/99 P, EU:C:2003:526, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo).

46 Argumenty te należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne.

47 W świetle powyższych rozważań zarzut pierwszy należy w części odrzucić jako niedopuszczalny, a w pozostałym zakresie oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu drugiego, dotyczącego istnienia jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia

Argumentacja stron

48 W drugim ze swych zarzutów wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd w zaskarżonym wyroku naruszył art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG ze względu na to, iż błędnie przyjął w nim istnienie w niniejszym przypadku jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia.

49 W tym względzie wnosząca odwołanie podnosi w pierwszej kolejności, że pojęcie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia jest jako takie niezgodne z art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG, a zatem nie może być stosowane. Jej zdaniem to pojęcie nie znajduje jakiejkolwiek podstawy w prawie Unii. Ponadto, używając pojęcia jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia Komisja w sztuczny sposób zgrupowała różnego rodzaju niezależne od siebie rynki, aby na tej podstawie wyciągnąć wniosek o istnieniu globalnego jednolitego naruszenia i obejść w ten sposób reguły dotyczące przedawnienia potencjalnych odrębnych naruszeń. Wnosząca odwołanie twierdzi ponadto, że zaskarżony wyrok jest niewystarczająco uzasadniony ze względu na to, iż Sąd nie ustosunkował się w nim do podnoszonym przez nią w tym względzie argumentów.

50 W drugiej kolejności wnosząca odwołanie utrzymuje, że Sąd stwierdzając istnienie w niniejszej sprawie jednolitego naruszenia obejmującego w szczególności rynek włoski uchybił zasadom rządzącym rzetelnym procesem sądowym. W efekcie tego bowiem, że uznał on, iż można jej przypisać naruszenie, w którym nie uczestniczyła, ale które stanowi część składową jednolitego naruszenia, w którym wzięła ona udział, wnosząca odwołanie nie mogła, celem zakwestionowania jej uczestnictwa w tym jednolitym naruszeniu, skutecznie powołać się na okoliczność polegającą na tym, że nie uczestniczyła ona w tym pierwszym naruszeniu, a zatem – została pozbawiona skutecznego środka obrony. Mogła ona jedynie bowiem kwestionować swą wiedzę o rozpatrywanym naruszeniu.

51 W trzeciej kolejności wnosząca odwołanie podnosi tytułem ewentualnym, że warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego ani też nie ustaliła zachodzenia stosunku komplementarności pomiędzy różnego rodzaju zarzucanymi działaniami.

52 W czwartej kolejności wnosząca odwołanie podnosi tytułem ewentualnym, że, ze względu na stwierdzenie przez Sąd częściowej nieważności spornej decyzji w zakresie dotyczącym niektórych państw członkowskich w wyrokach z dnia 16 września 2013 r. Wabco Europe i in./Komisja (T-380/10, EU:T:2013:449), Keramag Keramische Werke i in./Komisja (T-379/10 i T-381/10, niepublikowanym, EU:T:2013:457) oraz Duravit i in./Komisja (T-364/10, niepublikowanym, EU:T:2013:477) a także ze względu na to, że pewne przedsiębiorstwa mogły nie wiedzieć o całokształcie naruszenia, nie można uznać, że mamy do czynienia z określonym w tej decyzji naruszeniem na globalną skalę.

53 Zdaniem Komisji drugi zarzut odwołania nie zasługuje na uwzględnienie.

Ocena Trybunału

54 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem naruszenie art. 101 ust. 1 TFUE może wynikać nie tylko z pojedynczego działania, ale również z szeregu działań, a nawet z zachowania o charakterze ciągłym, nawet jeżeli jeden lub większa liczba elementów tego szeregu działań lub tego zachowania ciągłego mogłyby stanowić same w sobie i odrębnie naruszenie tego przepisu. W przypadku gdy poszczególne działania z uwagi na identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym wpisują się w „całościowy plan", Komisja jest uprawniona przypisać odpowiedzialność za te działania na podstawie udziału w naruszeniu postrzeganym jako całość (zob. podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 156 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 Przedsiębiorstwo uczestniczące w takim jednolitym i złożonym naruszeniu w drodze swoich własnych zachowań, które były objęte pojęciami porozumienia lub praktyki uzgodnionej mającej cel antykonkurencyjny w rozumieniu art. 101 ust. 1 TFUE i które miały przyczynić się do realizacji naruszenia w jego całości, może być tym samym również odpowiedzialne za zachowania innych przedsiębiorstw w ramach tego samego naruszenia przez cały okres jego udziału w tym naruszeniu. Ma to miejsce, jeżeli zostanie wykazane, że przedsiębiorstwo to zamierzało własnym zachowaniem przyczynić się do realizacji wspólnych celów wyznaczonych przez wszystkich uczestników tego porozumienia i że znało działania planowane lub wdrażane przez inne przedsiębiorstwa dla realizacji tych samych celów lub że w sposób rozsądny mogło je przewidzieć oraz że było gotowe ponieść związane z tym ryzyko (zob. podobnie wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 157 i przytoczone tam orzecznictwo).

56 Może więc wystąpić sytuacja, w której przedsiębiorstwo uczestniczyło bezpośrednio we wszystkich zachowaniach antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, kiedy to Komisja jest uprawniona do przypisania mu odpowiedzialności za wszystkie te zachowania, a tym samym za to naruszenie w całości. Przedsiębiorstwo mogło również uczestniczyć bezpośrednio jedynie w części zachowań antykonkurencyjnych stanowiących naruszenie jednolite i ciągłe, lecz mieć wiedzę o wszystkich pozostałych zachowaniach stanowiących naruszenie planowanych lub wdrażanych przez innych uczestników kartelu dla realizacji tych samych celów, lub mogło w sposób rozsądny je przewidzieć i było gotowe ponieść związane z tym ryzyko. W takiej sytuacji Komisja jest również uprawniona do przypisania temu przedsiębiorstwu odpowiedzialności za wszystkie zachowania antykonkurencyjne stanowiące takie naruszenie i w konsekwencji – za to naruszenie w całości (zob. wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., Fresh Del Monte Produce/Komisja i Komisja/Fresh Del Monte Produce, C-293/13 P i C-294/13 P, EU:C:2015:416, pkt 158 i przytoczone tam orzecznictwo).

57 Ponadto aby zakwalifikować różne działania jako jednolite i ciągłe naruszenie, należy zbadać, czy istnieje między nimi związek komplementarności w tym znaczeniu, że każde z nich miało być odpowiedzią na jedną lub kilka konsekwencji normalnego działania konkurencji, a wzajemnie oddziałując, każde z nich przyczyniało się do realizacji całości skutków antykonkurencyjnych zamierzonych przez ich sprawców w ramach całościowego planu mającego jednolity cel. Natomiast przesłanka związana z pojęciem jednolitego celu skutkuje tym, że należy sprawdzić, czy nie istnieją elementy charakteryzujące poszczególne zachowania składające się na naruszenie, które mogłyby świadczyć o tym, iż zachowania fizycznie wdrożone przez inne przedsiębiorstwa nie mają tego samego antykonkurencyjnego celu czy skutku i nie wpisują się zatem w „całościowy plan" polegający na zakłóceniu konkurencji na rynku wewnętrznym (zobacz podobnie wyrok z dnia 19 grudnia 2013 r. Siemens i in./Komisja, C-239/11 P, C-489/11 P i C-498/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:866, pkt 247 i 248).

58 Ponadto z orzecznictwa Trybunału nie można wywnioskować, że art. 101 ust. 1 TFUE dotyczy wyłącznie albo przedsiębiorstw działających na rynku objętym ograniczeniami konkurencji bądź na rynkach znajdujących się na wyższym lub niższym szczeblu lub sąsiadujących z owym rynkiem, albo przedsiębiorstw, które ograniczają swą autonomię zachowywania się na danym rynku w drodze porozumienia lub uzgodnionej praktyki. Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału przytoczonego w pkt 39 niniejszego wyroku wynika bowiem, że tekst art. 101 ust. 1 TFUE odnosi się w sposób ogólny do wszystkich porozumień i uzgodnionych praktyk, które w stosunkach horyzontalnych lub wertykalnych zakłócają konkurencję na rynku wewnętrznym, niezależnie od rynku, na którym prowadzą działalność strony, jak też od okoliczności, że jedynie zachowanie handlowe jednego spośród tych przedsiębiorstw jest objęte treścią uzgodnień, o których mowa (zob. podobnie wyrok z dnia 22 października 2015 r. AC-Treuhand/Komisja, C-194/14 P, EU:C:2015:717 pkt 34 i 35 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

59 Uwzględniając to orzecznictwo należy w pierwszej kolejności oddalić ponoszone przez wnoszącą odwołanie argumenty, zgodnie z którymi prawne pojęcie jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia jest niezgodne z art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG i uchybia zasadom rządzącym rzetelnym procesem sądowym, niezależnie od kwestii dopuszczalności tego ostatniego argumentu.

60 Po drugie należy stwierdzić, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, Sąd, przywołując to orzecznictwo w pkt 32–34, 41, 42 i 46–48 zaskarżonego wyroku uzasadnił go w wystarczający pod względem prawnym sposób.

61 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o podniesiony przez wnoszącą odwołanie argument, zgodnie z którym warunki konieczne do tego, aby można było uznać, iż chodzi o jednolite naruszenie, nie zostały w niniejszym przypadku spełnione ze względu na to, że Komisja nie określiła rynku właściwego, należy stwierdzić, jak słusznie podniósł to Sąd w pkt 54 zaskarżonego wyroku i jak przyznaje to wnosząca odwołanie, że okoliczność polegająca na tym iż objęte naruszeniem rynki produktowe i geograficzne są od siebie odrębne, nie stoi w każdym razie na przeszkodzie stwierdzeniu istnienia jednolitego naruszenia. Tak więc ów argument jest w każdym razie nieskuteczny.

62 Po czwarte, Sąd w pkt 63–71 zaskarżonego wyroku nie dopuścił się naruszenia prawa uznając, że Komisja mogła w niniejszym przypadku oprzeć wniosek o istnieniu jednolitego naruszenia w oparciu o jednolity cel. Na podstawie bowiem ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd w pkt 66, 69 i 71 zaskarżonego wyroku ustalił on w wystarczający pod względem prawnym sposób, że różnego rodzaju zarzucane działania zmierzały do tego samego celu polegającego w przypadku wszystkich wytwórców łazienkowych instalacji sanitarnych na koordynowaniu ich zachowania w stosunku do hurtowników. W tym względzie należy podkreślić, że, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, pojęcie wspólnego celu, jak wynika to z tych pkt 66, 69 i 71, zostało określone nie poprzez mające ogólny charakter odniesienie do istnienia zakłócenia konkurencji na rynkach dotkniętych naruszeniem, lecz przez odwołanie do różnego rodzaju elementów obiektywnych, takich jak centralna rola odgrywana przez hurtowników w ramach systemu dystrybucji, cechy charakterystyczne tego systemu, istnienie organizacji koordynujących i wieloproduktowych, podobieństwo pomiędzy wdrażaniem porozumień mających znamiona zmowy oraz nakładanie się na siebie materialnych, geograficznych i czasowych zakresów zastosowania rozpatrywanych praktyk.

63 W tych okolicznościach, bez konieczności ustalania, czy istnieje związek komplementarności pomiędzy zarzucanymi praktykami, ze względu na to, że można przypisać jednolite i ciągłe naruszenie niekonkurującym przedsiębiorstwom niewymagającym systematycznej definicji rynków właściwych oraz ze względu na to, że można uznać wnoszącą odwołanie, po pierwsze, za odpowiedzialną za swe bezpośrednie uczestnictwo w zarzucanym naruszeniu, oraz, po drugie, za odpowiedzialną za pośrednie uczestnictwo w tym naruszeniu w zakresie, w jakim wiedziała ona o całokształcie innych mających znamiona naruszenia zachowań zamierzonych czy też wdrożonych przez innych uczestników rozpatrywanego kartelu w ramach realizacji tych samych celów czy też mogła je w sposób rozsądny

przewidzieć i była gotowa ponieść to ryzyko, nie można zarzucać Sądowi, iż uznał, że Komisja nie dopuściła się żadnego błędu wyciągając wniosek, iż w niniejszym przypadku dopuszczono się naruszenia o jednolitym i ciągłym charakterze.

64 Wreszcie, jeśli chodzi o argumentację dotyczącą stwierdzenia przez Sąd częściowej nieważności spornej decyzji, które zostało orzeczone w ramach innych, dotyczących tego samego kartelu, spraw, należy przypomnieć, że dokonanie oceny dowodów odnoszących się do różnych rynków krajowych należy do wyłącznej właściwości Sądu. W zakresie, w jaki ta argumentacja miała w zamiarze wnoszącej odwołanie na celu zakwestionowanie istnienia jednolitego, złożonego i ciągłego naruszenia, należy podkreślić, jak zostało to wskazane w pkt 62 niniejszego wyroku, że okoliczność, iż Sąd stwierdził częściową nieważność spornej decyzji w zakresie dotyczącym uczestnictwa w zarzucanym naruszeniu niektórych z będących jej adresatami przedsiębiorstw, odnośnie pewnych rynków geograficznych i w określonych okresach, nie wystarcza do zakwestionowania poczynionego przez Sąd stwierdzenia dotyczącego istnienia całościowego planu obejmującego trzy podgrupy produktów, sześć państw członkowskich i identyczny cel polegający na zakłóceniu konkurencji. W odpowiednim przypadku takie częściowe stwierdzenie nieważności może doprowadzić jedynie do obniżenia grzywien nałożonych na poszczególne przedsiębiorstwa, jeśli przy obliczaniu wysokości nałożonych grzywien zostałyby uwzględnione dane rynki geograficzne.

65 W konsekwencji zarzut drugi należy w części oddalić jako bezzasadny, a w części – jako bezskuteczny.

W przedmiocie zarzutów trzeciego i czwartego, dotyczących nieograniczonego prawa orzekania i proporcjonalności grzywny

Argumentacja stron

66 W trzecim zarzucie odwołania wnosząca je podnosi, że z przyczyn związanych z pewnością prawa i celem zagwarantowania prawa do rzetelnego procesu Sąd i Trybunał są zgodnie z art. 31 rozporządzenia nr 1/2003 zobowiązane do rzeczywistego wykonania nieograniczonego prawa orzekania we wszystkich wniesionych do nich sprawach, w których kwestionowana jest nałożona przez Komisję grzywna lub okresowa kara pieniężna, a w szczególności w sytuacji, gdy żadna norma prawna nie przewiduje harmonizacji kar, a Komisja w latach 1998–2006 zastosowała trzy różne metody ustalania grzywien.

67 W zaskarżonym wyroku zaś Sąd dokonał jedynie, wbrew żądaniom skarżącej w pierwszej instancji, kontroli zgodności z prawem ustalonej wysokości grzywny.

68 Wnosząca odwołanie stoi ponadto na stanowisku, że w niniejszym przypadku Sąd powinien był obniżyć wysokość grzywny zważywszy na wagę naruszenia, które dotyczy jedynie ograniczonej liczby państw członkowskich. Komisja nałożyła karę za udział w tym naruszeniu w sposób nieproporcjonalny i bardziej surowy niż miało to miejsce w przypadku tego samego rodzaju naruszeń, które obejmowały cały Europejski Obszar Gospodarczy.

69 Wnosząca odwołanie kwestionuje ponadto okoliczność polegającą na tym, że nie uzyskała ona obniżki kwoty grzywny ze względu na przewlekłość postępowania administracyjnego, które było prowadzone przez niemal sześć lat.

70 W czwartym zarzucie odwołania wnosząca je twierdzi, że Sąd dopuścił się naruszenia zasady proporcjonalności, z której wynika, iż kara winna odzwierciedlać wagę naruszenia. W tym względzie wnosząca odwołanie twierdzi, że celem ustalenia tej wagi Sąd jest zobowiązany do uwzględnienia skutków naruszenia na dotkniętych nim rynkach, a także wielkość osiągniętych na nich obrotów – czego nie uczynił.

71 Sąd powinien był także upewnić się, że kwota grzywy przewidzianej w spornej decyzji jest proporcjonalna sama w sobie, co nie miało miejsca, gdyż grzywna w kwocie 2,94 mln EUR została nałożona w związku z objętymi naruszeniem obrotami wynoszącymi około 5,2 mln EUR.

72 Wnosząca odwołanie zwraca się więc do Trybunału o sprostowanie tych bezprawnych uchybień, jakich miał dopuścić się Sąd i obniżenie kwoty nałożonej grzywny.

73 Komisja wnosi o oddalenie zarzutów trzeciego i czwartego.

Ocena Trybunału

74 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem sprawowana na podstawie art. 263 TFUE kontrola zgodności z prawem polega na tym, iż sąd Unii przeprowadza, zarówno pod względem prawnym, jak i faktycznym, ocenę danej decyzji pod kątem podniesionych przeciwko niej przez skarżącą argumentów, i jest on przy tym uprawniony do przeprowadzenia oceny dowodów, stwierdzenia nieważności spornej decyzji i do zmiany kwoty grzywien (zob. wyrok z dnia 10 lipca 2014 r., Telefónica i Telefónica de España/Komisja, EU:C:2014:2062, C-295/12 P, pkt 53 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

75 Kontroli legalności dopełnia zgodnie z art. 261 TFUE nieograniczone prawo orzekania, które zostało przyznane sądom Unii, zgodnie z art. 261 TFUE, na podstawie art. 31 rozporządzenia nr 1/2003. Prawo to, poza zwykłą kontrolą zgodności sankcji z prawem, upoważnia sąd do zastąpienia oceny Komisji własną oceną i w konsekwencji uchylenia, zmniejszenia lub podwyższenia nałożonej na przedsiębiorstwo grzywny lub okresowej kary pieniężnej (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, Zb.Orz., EU:C:2011:815, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

76 Aby spełnić wymogi związane z przeprowadzaniem kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania w rozumieniu art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w zakresie dotyczącym grzywny, sąd Unii jest przy wykonywaniu uprawnień określonych w art. 261 i 263 TFUE zobowiązany do przeanalizowania wszystkich zarzutów natury prawnej czy faktycznej, za pomocą których podnoszące je strony chcą wykazać, iż kwota grzywny nie jest dostosowana do wagi i okresu trwania naruszenia (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, pkt 75 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

77 Wykonywanie tego nieograniczonego prawa orzekania nie jest natomiast równoznaczne z przeprowadzeniem kontroli z urzędu, a postępowanie przed sądami Unii jest postępowaniem kontradyktoryjnym. To do strony skarżącej należy co do zasady podniesienie skierowanych przeciwko zaskarżonej decyzji zarzutów oraz przedstawienie dowodów na poparcie tych zarzutów (zob. wyrok z dnia 18 grudnia 2014 r. Komisja/Parker Hannifin Manufacturing i Parker-Hannifin, C-434/13, EU:C:2014:2456, pkt 76 oraz przytoczone tam orzecznictwo).

78 Brak kontroli z urzędu całości zaskarżonej decyzji nie narusza zasady skutecznej ochrony sądowej. Dla przestrzegania tej zasady nie jest bowiem niezbędne, by Sąd – z pewnością zobowiązany do ustosunkowania się do podniesionych zarzutów oraz do przeprowadzenia kontroli, pod względem zarówno prawnym, jak i faktycznym – miał obowiązek dokonać z urzędu kompletnego badania akt sprawy (zob. wyrok z dnia 8 grudnia 2011 r., Chalkor/Komisja, C-386/10 P, EU:C:2011:815, pkt 66).

79 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału należy ponadto przypomnieć, że Sąd jako jedyny jest właściwy do kontrolowania sposobu, w jaki Komisja ocenia w każdym poszczególnym przypadku wagę niezgodnych z prawem zachowań. Przedmiotem kontroli przeprowadzanej przez Trybunał w ramach odwołania jest z jednej strony zbadanie, w jakim stopniu Sąd uwzględnił, w sposób prawnie właściwy, wszystkie czynniki istotne dla dokonania oceny wagi określonego zachowania w świetle art. 101 TFUE i art. 23 rozporządzenia nr 1/2003, a z drugiej strony zweryfikowanie, czy Sąd odniósł się w stopniu

wymaganym przez prawo do wszystkich argumentów powołanych w celu poparcia żądania obniżenia grzywny. Waga naruszeń prawa konkurencji Unii winna być ustalana w zależności od szeregu czynników, takich jak, w szczególności, odstraszający charakter grzywien, szczególne okoliczności sprawy i jej kontekst, obejmujący zachowanie poszczególnych przedsiębiorstw, rola odgrywana przez każde z nich w ukonstytuowaniu kartelu, zysk, jaki mogły dzięki niemu osiągnąć, ich rozmiary i wartość odnośnych towarów, a także – zagrożenie, jakie stanowi ten rodzaj naruszeń dla celów Unii (zob. podobnie wyrok z dnia 11 lipca 2013 r. Team Relocations i in./Komisja, C-444/11 P, niepublikowany, EU:C:2013:464, pkt 95, 99 i 100).

80 Ponadto w ramach rozstrzygania kwestii prawnych w postępowaniu odwoławczym Trybunał nie może ze względów słuszności zastąpić własną oceną oceny dokonanej przez Sąd orzekający w ramach nieograniczonego prawa orzekania w przedmiocie kwoty grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa z powodu naruszenia przez nie prawa Unii. Tylko bowiem gdyby Trybunał uznał, że poziom sankcji jest nie tylko niewłaściwy, ale również nadmierny, a w efekcie nieproporcjonalny, należałoby stwierdzić, że doszło do naruszenia prawa przez Sąd ze względu na niewłaściwy charakter kwoty grzywny (zob. w szczególności wyrok z dnia 30 maja 2013 r., Quinn Barlo i in./Komisja, C-70/12 P, niepublikowany, EU:C:2013:351, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

81 To w świetle wspomnianego orzecznictwa należy zbadać zarzuty trzeci i czwarty.

82 Z tego orzecznictwa wynika zaś jasno, że, w pierwszej kolejności, przeprowadzanie kontroli w ramach wykonywania nieograniczonego prawa orzekania dotyczy jedynie nałożonej kary, nie zaś całości zaskarżonej decyzji i, w drugiej kolejności, ani nieograniczone prawo orzekania, ani kontrola zgodności z prawem nie stanowią ekwiwalentu kontroli sprawowanej z urzędu i, co za tym idzie, nie są związane z wymogiem przeprowadzenia przez Sąd z urzędu ponownego kompletnego badania akt sprawy, niezależnie od zarzutów podniesionych przed nim przez wnoszącą odwołanie.

83 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że Sąd począwszy od pkt 335 zaskarżonego wyroku rzeczywiście skontrolował kwotę grzywny i ustosunkował się do różnego rodzaju zarzutów podniesionych przez wnoszącą odwołanie, zaś w pkt 397–402 tego wyroku wydał rozstrzygnięcie w przedmiocie żądań zmierzających do obniżenia kwoty grzywny, nie ograniczając się więc, wbrew temu, co twierdzi wnosząca odwołanie, do skontrolowania zgodności tej kwoty z prawem. W tym względzie Sąd w szczególności w pkt 384 tego wyroku podniósł, że wynoszący 15% współczynnik wyliczony na podstawie współczynników związanych z „wagą naruszenia" oraz „kwotą dodatkową" był i tak minimalny, biorąc pod uwagę szczególnie poważny charakter rozpatrywanego naruszenia, a następnie w pkt 397–401 tego samego wyroku uznał, że żaden z przedstawionych przez skarżące w pierwszej instancji dowodów nie uzasadnia obniżenia kwoty grzywny.

84 W odniesieniu w szczególności do analizy wagi zarzucanego naruszenia należy stwierdzić, że Sąd w pkt 381 zaskarżonego wyroku przypomniał pkt 23 wytycznych z 2006 r., który stanowi, że „[p]orozumienia horyzontalne dotyczące ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji, które są z reguły tajne, zaliczają się ze względu na swój charakter do najpoważniejszych ograniczeń konkurencji. Zgodnie z zasadami polityki konkurencji muszą one być surowo karane. W konsekwencji część sprzedaży, która brana jest pod uwagę w wypadku naruszeń tego rodzaju, znajdować się będzie zazwyczaj w górnym przedziale powyższej skali". Sąd w pkt 383 tego wyroku przedstawił uzasadnienie przyjęte przez Komisję w motywie 1211 spornej decyzji, zgodnie z którym pozioma koordynacja stanowi ze względu na sam swój charakter jedno z najbardziej szkodliwych zakłóceń konkurencji, a rozpatrywane przez nią naruszenie stanowi jednolite, złożone i ciągłe naruszenie obejmujące sześć państw członkowskich i trzy podgrupy produktów, aby następnie w pkt 384 zaskarżonego wyroku stwierdzić szczególnie poważny charakter rozpatrywanego naruszenia uzasadniający zastosowanie współczynnika wagi naruszenia w wysokości 15%, a w pkt 385 tego wyroku – uczestnictwo wnoszącej odwołanie w „centralnej grupie przedsiębiorstw" wdrażających zarzucane naruszenie.

85 Uwzględniając więc, zresztą udowodnione, całokształt parametrów istotnych dla dokonania oceny wagi zarzucanego naruszenia, poziomą koordynację cen i udział, jaki miała w niej wnosząca odwołanie oraz ustosunkowując się do podniesionych przez nią w tym względzie argumentów Sąd nie dopuścił się w żaden sposób naruszenia prawa i uczynił zadość ciążącemu na nim obowiązkowi przeprowadzenia rzeczywistej kontroli sądowej spornej decyzji.

86 W odniesieniu do oceny zbyt długiego czasu trwania procedury administracyjnej należy przypomnieć, że chociaż naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu może uzasadniać stwierdzenie nieważności decyzji wydanej po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego na podstawie art. 101 TFUE lub 102 TFUE, w sytuacji gdy prowadzi ono również do naruszenia prawa do obrony danego przedsiębiorstwa, takie naruszenie zasady dochowania rozsądnego terminu, przy założeniu, że dopuszczenie się go zostanie ono ustalone, nie może prowadzić do obniżenia kwoty nałożonej grzywny (zobacz w szczególności wyroki z dnia 9 czerwca 2016 r. CEPSA/Komisja, C-608/13 P, EU:C:2016:414, pkt 61 oraz PROAS/Komisja, C-616/13 P, EU:C:2016:415, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo). W niniejszym przypadku zaś, jak wynika to z pkt 69 niniejszego wyroku, bezsporne jest to, że podnosząc argument dotyczący nieprawidłowości dokonanej przez Sąd oceny zbyt długiego czasu trwania procedury administracyjnej, wnosząca odwołanie ma na celu jedynie uzyskanie obniżenia kwoty nałożonej na nią grzywny.

87 Tak więc argument ten, niezależnie od jego zasadności, winien zostać oddalony jako bezskuteczny.

88 Wreszcie, jeśli chodzi o proporcjonalność nałożonej grzywny jako takiej, wnosząca odwołanie nie podnosi żadnego argumentu, za pomocą którego można by było wykazać, że nałożona kara jest niewłaściwa lub zbyt wysoka. W tym względzie należy oddalić argument, zgodnie z którym grzywna w wysokości 2,94 mln EUR ma być nieproporcjonalna do objętych kartelem obrotów w wysokości 5,2 mln EUR. Bezsporne jest bowiem to, że w niniejszym przypadku ostateczna kwota grzywny nałożonej na Villeroy & Boch i jej spółki zależne została obniżona w taki sposób, aby, zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, nie przekroczyć progu 10% łącznych obrotów uzyskanych przez nią w poprzedzającym roku obrotowym. Ten próg gwarantuje już zaś to, aby poziom tej grzywny nie był nieproporcjonalny w stosunku do rozmiaru przedsiębiorstwa, określonego na podstawie osiągniętego przez nie łącznego obrotu (zobacz podobnie wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r. Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, EU:C:2005:408, pkt 280–282).

89 Zarzuty trzeci i czwarty należy zatem w części oddalić jako nieskuteczne, a w części – oddalić jako bezzasadne.

90 Mając na uwadze, że żaden z zarzutów przedstawionych przez wnoszącą odwołanie nie został uwzględniony, odwołanie należy oddalić.

W przedmiocie kosztów

91 Zgodnie z art. 184 § 2 regulaminu postępowania przed Trybunałem, jeżeli odwołanie jest bezzasadne, Trybunał rozstrzyga o kosztach. Zgodnie z art. 138 § 1 tego regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 184 § 1 tego regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie wnoszącej odwołanie kosztami postępowania, a ta ostatnia przegrała sprawę, należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołanie zostaje oddalone.

2) Villeroy & Boch Belgium SA zostaje obciążona kosztami postępowania.

Podpisy